

CLEMENS WISSE

**Het berouw van
een rijke boer**

ABCOUDE

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK

‘Met Aagt gaat het nog steeds niet goed,’ zegt Bert Ploeger als hij die dag aan tafel schuift voor het bescheiden middagmaal. Hij heeft het over de toestand van de boerin van de Kruishoeve, waar hij knecht is.

‘Dat verbaast me niks.’ Gonnie Ploeger schudt haar hoofd terwijl ze groente op de borden van haar man en haar dochter Jaantje schept. Voor Bert, die de kost voor het gezinnetje moet verdienen, heeft ze nog een klein stukje vlees. Aardappelen pikken ze gezamenlijk uit de pan die midden op de tafel staat. Heintje, haar zoon die twee jaar jonger is dan Jaantje, eet bij een jarig vriendje. Een mond minder te vullen komt altijd goed uit, want van het loontje dat Bert verdient bij Fried Huisman, de boer van de Kruishoeve, kunnen ze niet vet soppen.

‘Waarom verbaast het je niet dat het de boerin niet goed gaat, moe?’ wil Jaantje weten.

Gonda beduidt haar dat ze nu eerst gaat eten en straks weer vragen zal beantwoorden. Het is een normale vraag van Jaantje, maar Gonnie is niet van plan er een eerlijk antwoord op te geven, ook straks niet. Want dan moet ze het over Fried Huisman hebben en dat durft ze niet waar de kleine meid bij is. Fried is een nare man en veel goeds is er niet over hem te vertellen. Nee, Gonnie is bang van de rijke boer, die het personeel met ahang min of meer als zijn eigendom beschouwt. Zij is gezegend met meer dan gemiddelde schoonheid en dat ontgaat de gruizige boer niet. Vooral sedert de ziekte van zijn vrouw kijkt hij haar de kleren bijna van het lijf. Gelukkig heeft haar man het niet in de gaten, maar ze vreest dat dat verandert als hij merkt dat de boer handtastelijk wordt.

‘Ik vind het naar voor Dikkie dat zijn moeder ziek is,’ zegt Jaantje, die haar bord leeg heeft en haar eerdere vraag kennelijk vergeten is. Zij en Dikkie, het zoontje van Aagt en Fried Huisman, zijn al vanaf hun prilste jeugd de beste maatjes. Ze kunnen slecht buiten elkaar, en dat blijkt wel als Dikkie op dat moment zijn hoofd om de hoek van de deur steekt en vraagt of Jaantje al klaar is.

‘We moeten nog even pap eten, Dikkie,’ zegt Gonnie. ‘Als we gebeden hebben, mag ze mee. Heb jij al gegeten?’

‘Ja, ik kan geen pap meer zeggen,’ praat Dik de groten na. Hij timmert demonstratief op zijn buik. Als enige zoon van de rijke boer weet hij niet wat armoede en honger inhouden.

Als Jaantje met Dikkie meegegaan is, praten Bert en Gonnie verder over de zieke boerin. Beiden weten ze dat de toestand van Aagt Huisman alles te maken heeft met haar miskraam, nu een goede week geleden.

‘Toen Dikkie geboren werd heeft Aagt al op het randje gelegen en toen al heeft de dokter gewaarschuwd,’ weet Gonnie. Zij kent de boerin vanaf de schoolbanken en veel geheimen hebben ze niet voor elkaar. In tegenstelling tot haar man Fried, is Aagt een lief mens. Gonnie heeft er dan ook geen bezwaar tegen haar af en toe te helpen. De boer beschouwt dat als burenplicht, maar Aagt wil niet dat Gonnie het voor niets doet. Zij stopt haar altijd wat geld in de hand. Zij weet dat Gonnie het goed kan gebruiken en zelf hoeft ze er geen boterham minder om te eten. Toch praat

ze er niet over met haar man.

‘Die Fried is een hufter,’ vindt Bert. ‘Hij had zijn vrouw moeten ontzien en zijn driften maar moeten opzouten.’

Gonnie knikt ten teken dat ze het eens is met haar man, maar ze gaat er niet verder op in. Dat zij bang is dat de boer zijn driften op haar zal botvieren, durft ze al helemaal niet te zeggen.

Terwijl Gonnie de vaat wast, geniet Bert van zijn middagdutje, dat altijd korter duurt dan hij zou willen. Het is midden april en dus maakt de boer erg lange dagen. Om halfvier loopt 's morgens de wekker al af. Hij loopt dus nog te gapen als hij buiten komt en hij moet even zijn ogen sluiten tegen het felle zonlicht. Het is een prachtige dag en onder aan de dijk van de Noorderplas koestert de kapitale Kruishoeve zich als een oase van rust en welvaart in het milde voorjaarszonnetje. Ontelbare keren heeft Bert de korte afstand tussen zijn huisje en de hoeve afgelegd, maar telkens weer komt hij onder de bekoring van de door weelderig groen omgeven hofstee.

De Kruishoeve is al sinds mensenheugenis het onbezwaarde bezit van de familie Huis-

man. Door telkens te trouwen met kinderen van andere vermogende boeren, is het familiekapitaal gestaag gegroeid. De invloed van de opeenvolgende boeren van de Kruishoeve was en is groot in het kleine dorp aan de Noorderplas.

Bert kent, evenals de rest van de dorpelingen, de geschiedenis van de grootste hoeve van het dorp, en in de ogen van diezelfde dorpelingen mag hij zich gelukkig prijzen met een positie als eerste knecht bij Fried Huisman. Of het werkelijk zo'n voorrecht is, betwijfelt Bert ten zeerste. Ten eerste verdient hij niet meer dan knechten bij kleinere boeren en ten tweede is Fried een botte en zure kerel. Maar Bert werkt al vele jaren op de Kruishoeve en een andere boer zoeken heeft hij nooit overwogen.

Dat Fried Huisman een norse kerel is, bewijst hij al meteen als hij zijn knecht begroet. Hoewel, een begroeting is het onbestemde keelgeluid dat hij uitstoot eigenlijk niet eens te noemen. Reden om erg vriendelijk tegen zijn knecht te zijn heeft Fried niet, integendeel, hij benijdt hem alleen maar. Hij benijdt Bert Ploeger omdat die getrouwd is met Gonnie

Sluiter. Toen ze jong was, was zij een van de mooiste meisjes van het dorp, en nog is het een erg knappe vrouw, met een figuurtje om van te watertanden. Met haar was hij destijds liever getrouwd dan met de ziekelijke Aagt Kok, maar Aagt komt uit een rijk nest en Gonnie is de dochter van een berooide knecht.

Gonnie heeft alles wat een man boeit. Jammer dat ze hem angstvallig uit de weg gaat. Juist dat windt hem op. Hij kan haar als gezonde, sterke kerel meer bieden dan die slome Bert. Ze moet eens ophouden zo preuts te doen tegenover hem. Wat is erop tegen een beetje toeschietelijker te zijn als hij haar eens lekker wil knuffelen? Zij, Bert en hun twee kinderen hebben onderdak en te eten dankzij het werk dat hij hun biedt. Daar mag wel wat tegenover staan. Die slome Bert heeft alles! En wat heeft hij? Hij moet het doen met een vrouw die gespaard moet worden, zeker na de miskraam van vorige week.

Het komt in het brein van deze norske, egoïstische boer, met veel geld en hoge bestuurlijke functies in de dorpsgemeenschap, niet op, dat zijn gedachten verwerpelijk, zo niet misdadig zijn.

Maar gedachten kun je verbergen achter

een masker van onverschilligheid. Niet erg, want het is bekend van de telgen van het geslacht Huisman dat ze nogal stuurs en rechtlijnig zijn. 'Elke gek heeft zijn gebrek', luidt het gezegde, en van de grote boeren wordt dat geaccepteerd.

Een van die grote boeren is Koos Vondeling van de Noorderhoeve, die enkele kilometers verwijderd ligt van de Kruishoeve. Op hun weg naar het dorp passeren de bewoners van de Noorderhoeve de Kruishoeve en dat geeft een bepaalde band. Als de kinderen naar school gaan, roepen ze bij het passeren van de Kruishoeve 'ojojoho' en die uitroep heeft een soort zwaan-kleef-aanefect.

Dora Vondeling helpt die ochtend haar kinderen naar school en drukt Antje, haar oudste, op het hart haar jongere broertje in de gaten te houden. Japie is erg speels en het komt nogal eens voor dat-ie met natte kousen of een natte broek op school komt.

'Ik zal op Japie letten, maar ik loop met een grote boog om de Kruishoeve heen,' reageert Antje.

'Waar is dat goed voor?' verbaast moeder Dora zich. Antje doet met haar hoge stemme-

tje vaak na hoe ze met haar ‘ojojojojo’ Dikkie Huisman en de kinderen van Ploeger uit hun huizen lokt en nu wil ze met een grote boog om de Kruishoeve heen lopen.

‘Dirk Huisman heeft alleen maar aandacht voor Jaantje Ploeger en als ik wat zeg, luistert hij niet eens,’ geeft Antje als verklaring.

‘Dat verbeeld je je maar,’ vindt moeder Dora.

Maar Antje schudt energiek haar hoofd. ‘Ik ga ook niet meer op de Kruishoeve spelen, want als die vervelende Jaantje er is, doe ik mee voor spek en bonen.’

‘O!’ Boerin Dora weet niet goed hoe ze op het verhaal van haar dochtertje moet reageren. Ze begrijpt heel goed dat het voor een kind in de polder vervelend is om geen speelkameraadje te hebben. De Kruishoeve en de Noorderhoeve met de erbij behorende daggeldershuisjes liggen dicht bij elkaar en na schooltijd zijn de kinderen dus min of meer op elkaar aangewezen. Het is vervelend als er onderlinge naijver ontstaat. Binnenkort wordt Japie aangenomen en dan zullen Fried en Aagt Huisman met zoon Dikkie wel met een cadeautje langskomen. Ze moet dan eens vragen waarom Dikkie zo bokkig doet tegen Antje. Of

Aagt al zodanig van de miskraam hersteld is dat ze kan komen, is overigens nog de vraag. Ze moet een dezer dagen maar eens naar de Kruishoeve gaan om te zien hoe Aagt het maakt. Dan kan ze haar en Fried meteen uitnodigen voor het communiefeest van Japie.

‘Dora Vondeling was hier vanmiddag,’ zegt Aagt Huisman als haar man na het melken aan tafel schuift voor de avondboterham. Ze mag na de miskraam weer enkele uurtjes per dag op en daarbij geeft ze voorkeur aan de maaltijden, want dan is haar gezinnetje bijeen.

‘Had ze een bepaalde boodschap?’ vraagt Fried tussen twee happen door. Na een dag hard werken heeft hij altijd flinke trek en de tien boterhammen, dik belegd met kaas en spek, spoelt hij dan ook met grote slokken melk en groot gemak door zijn keelgat.

‘Ze kwam kijken hoe het met me gaat en ons meteen uitnodigen voor het communiefeest van Japie.’

‘Wanneer is dat?’

‘Aanstaande zondag over een week.’

‘Dan gaan we die zondag ook maar naar de mis waarin de kleintjes worden aangenomen, zodat we erna meteen door kunnen rijden